

Devizahiteles perek új fordulata: az idő nem mindig a banknak dolgozik

A devizában nyilvántartott hitelek ügye sokak számára a múlt örökségének tűnhet, pedig az Európai Unió Bíróságának friss ítélete azt mutatja, hogy a kérdés továbbra is nagyon is aktuális. A mostani döntés középpontjában az állt, hogy mikortól kezdődhet az az elévülési idő, amelyen belül a fogyasztó visszakövetelheti azokat az összegeket, amelyeket egy utólag jogerős bírósági ítélettel tisztességtelennek minősített szerződési feltétel alapján fizetett meg. A bíróság egyértelművé tette: nem lehet úgy számítani ezt az időt, hogy a fogyasztó már a szerződés megkötésének napjától elesik a lehetőségtől, miközben akkor még nem is tudta, és reálisan nem is tudhatta, hogy a szerződés egyik kikötése tisztességtelen lehet.

Az ügy egy 2008-ban kötött, svájci frankban nyilvántartott magyar jelzáloghitelhez kapcsolódott. A szerződés szerint az árfolyamkockázatot teljes egészében az adóst terhelte, a hitelt pedig forintban kellett törleszteni. A hitelfelvevő később azt állította, hogy nem kapott megfelelő tájékoztatást az árfolyamkockázatról, ezért a szerződés ezen része tisztességtelen volt. Az elsőfokú bíróság viszont úgy látta, hogy az igény elévült. Az uniós bíróság mostani döntése ezzel szemben világosan azt mondja: ha a fogyasztó a szerződéskötéskor nincs abban a helyzetben, hogy felismerje a kikötés tisztességtelenségét, akkor az elévülés nem indulhat el automatikusan attól a naptól.

Ez a megközelítés túlmutat a devizahiteleken. A döntés valójában egy szélesebb fogyasztóvédelmi elvet erősít meg: a jogérvényesítési határidők nem lehetnek olyan szigorúak, hogy a gyengébb fél számára gyakorlatilag kiüresítsék a jogait. Az uniós bíróság hangsúlyozta, hogy a fogyasztó jellemzően gyengébb tárgyalási pozícióban van, kevesebb információval rendelkezik, és különösen egy hosszú futamidejű hitelnél nem várható el tőle, hogy már a szerződéskötés pillanatában átlássa a konstrukció összes kockázatát. Ebből az következik, hogy az elévülés kezdő időpontját nem lehet olyan mechanikusan meghatározni, amely a gyakorlatban a bank vagy más szolgáltató javára billenti el az egyensúlyt.

A bíróság egy másik fontos kérdésben is világos választ adott. Nem lehet az elévülés kezdetét vagy újraindulását ahhoz kötni, hogy a legfelsőbb nemzeti bíróság mikor mondott ki valamit hasonló ügyben, sem ahhoz, hogy maga az uniós bíróság mikor adott értelmezést az adott szabályra. Ennek egyszerű oka van: egy átlagos fogyasztótól nem várható el, hogy folyamatosan figyelje a bírósági döntéseket, és azokból maga következtessen ki, hogy a saját szerződésében szereplő feltétel tisztességtelen-e. Ez a gondolat vállalati szempontból is fontos, mert rávilágít arra, hogy a fogyasztóvédelmi megfelelés nem alapozható arra a feltételezésre, hogy az ügyfél majd később bírósági ítéletekből tájékozódik.

Pénzügyi intézmények, követeléskezelők és más, standard szerződési feltételekkel dolgozó vállalkozások számára a döntés komoly figyelmeztetés. A jogi kockázat nem feltétlenül szűnik meg az idő múlásával pusztán azért, mert a szerződés régi. Ha a fogyasztó ténylegesen nem volt abban a helyzetben, hogy felismerje a jogsértést, az elévülés kérdését a bíróságok jóval fogyasztóbarátabb szemlélettel fogják megközelíteni. Ez érintheti nemcsak a hitelszerződéseket, hanem minden olyan üzleti modellt is, amely összetett, nehezen átlátható feltételekkel működik, és ahol a fogyasztó tájékoztatása utólag vitathatóvá válhat.

KOVÁCS RÉTI SZEGHEŐ
ÜGYVÉDI IRODA

A döntés gyakorlati következménye az lehet, hogy az üzleti szereplőknek még nagyobb hangsúlyt kell helyezniük a világos, bizonyítható és érthető előzetes tájékoztatásra. Nem elég formálisan átadni az információt, az is számít, hogy az ügyfél ténylegesen megérthette-e a kockázatokat. Üzleti oldalról ez a dokumentáció minőségét, a tájékoztatási folyamatok újragondolását és a régi szerződésállomány felülvizsgálatát is indokolhatja.